

LGS

Konu
Özetli

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

SORU BANKASI

DİJİTALİM

EĞİTİM PLATFORMUMUZ

Öğretmen ve Öğrencilerimiz için
Eşsiz İçerikler ile Sizlerle!

"Dijitalim" Öğretmen veya Öğrenci Uygulamasını
İndirerek Bütün Soruların Video Çözümlerine
Ulaşabilirsiniz.

www.dijitalim.com.tr

Copyright ©

Bu kitabın her hakkı yayınevine aittir.

Hangi amaçla olursa olsun bu kitabın tamamının ya da bir kısmının kitabı yayınlayan yayınevinin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayınlanması ve depolanması yasaktır.

TR 066080-B 1

ISBN:

YAYIN KOORDİNATÖRLERİ

Ali ÖZCAN - Veysel GÜL

GRAFİK TASARIM/DİZGİ

Çiçek GÖBEK
İbrahim KOÇ

İLETİŞİM

 /AV Yayınları

 /avyayinlari

 avyayinlari@gmail.com

 /AV Yayınları

BASIM YERİ

AV AKILLI VERSİYON YAYINLARI

Ostim Mahallesi, Enerji Caddesi, 1207. Sokak 3/ C-D Ostim / Yenimahalle / ANKARA

İletişim: (0850) 302 20 90 - (0549) 814 44 13

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler,

Elinizdeki kitap, sizi sınavlarda hedeflediğiniz başarıya ulaştırmak için tasarlanmıştır. Bu kitap sayesinde hedeflediğiniz başarıya ulaşmak sizler için daha kolay hâle gelmiştir.

Yeni ve farklı bir anlayışla hazırlanmış olan eserimizde, uzun ve sıkıcı konu anlatımlarından uzak durulmuş, pratik yollarla kısa sürede konuyu öğrenmeniz ve soruları rahatça çözmeniz amaçlanmıştır.

Analiz ve sentez düzeyinde soruların sorulduğu LGS'de başarılı olmak için bu yetenek düzeylerinin geliştirilmesi gerekmektedir. "Av Yayınları" ekibi olarak yeni nesil sorularla oluşturduğumuz bu eserimizde şu bölümlere yer verildi:

- Her konu başlangıcında **konu özetleri** konularak konuların hatırlanması sağlandı.
- Konu özetlerinin hemen ardından ilgili konu anlatımından **test** uygulandı.
- Her ünitenin sonuna **akıllı değerlendirme sınavları** konuldu.
- Ayrıca konulan akıllı değerlendirme sınavlarından sonra üniteyle ilgili **çıkış sorularına** yer verildi.

Eserimizde emeği geçen Mehmet Ali Cemiloğlu, Zehra Cemiloğlu, Emel Ceylan ve Ramazan Yıldız hocalarımıza destek ve katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE : KADER İNANCI

- Kader ve Kaza İnancı	7
- Kader ve Evrendeki Yasalar.....	11
- İnsanın İradesi ve Kader.....	15
- Kaderle İlgili Kavramlar.....	19
- Bir Peygamber Tanıyorum: Hz. Musa (a.s.).....	23
- Bir Ayet Tanıyorum: Ayat-el Kürsi.....	27

2. ÜNİTE : ZEKÂT VE SADAKA

- İslamın Paylaşmaya ve Yardımlaşmaya Verdiği Önem.....	51
- Zekât ve Sadaka İbadeti.....	55
- Zekât ve Sadakanın Bireysel ve Toplumsal Faydaları.....	59
- Bir Peygamber Tanıyorum: Hz. Şuayb (a.s.) Bir Sure Tanıyorum: Maûn Suresi ve Anlamı.....	63

3. ÜNİTE : DİN VE HAYAT

- Din, Birey ve Toplum.....	85
- Dinin Temel Gayesi.....	89
- Bir Peygamber Tanıyorum: Hz. Yusuf (a.s.) Bir Sure Tanıyorum: Asr Suresi.....	93

4. ÜNİTE : HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V) ÖRNEKLİĞİ

- Hz. Muhammed'in (S.a.v) Doğru ve Güvenilir Olması Hz. Muhammed'in (S.a.v) Merhametli ve Affedici Olması Hz. Muhammed'in (S.a.v) İstişareye Önem Vermesi.....	113
- Hz. Muhammed'in (S.a.v) Cesaret ve Kararlılığı Hz. Muhammed'in (S.a.v) Hakkı Gözetmedeki Hassasiyeti Hz. Muhammed'in (S.a.v) İnsanlara Verdiği Değer.....	117
- Hz. Muhammed'in (S.a.v) Örnek Davranışlarının Toplumsal Hayattaki Önemi Hz. Muhammed'in (S.a.v) Hikmetli Söz ve Davranışlarıyla İnsanları İyiye ve Güzele Yönlendirmesi Bir Sure Tanıyorum: Kureyş Suresi.....	121

5. ÜNİTE : KUR'AN-I KERİM VE ÖZELLİKLERİ

- İslam Dininin Temel Kaynakları.....	141
- Kur'an-ı Kerim'in Ana Konuları.....	145
- Kur'an-ı Kerim'in Temel Özellikleri.....	149
- Hz. Nuh'un (a.s.) Tevhide Daveti.....	153

- Cevap Anahtarı.....	171
-----------------------	-----

1. ÜNİTE

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

1. ÜNİTE

KADER İNANCI

- Kader ve Kaza İnanç
- Kader ve Evrendeki Yasalar
- İnsanın İradesi ve Kader
- Kaderle İlgili Kavramlar
- Bir Peygamber Tanıyorum: Hz. Musa (a.s.)
- Bir Ayet Tanıyorum: Ayet-el Kürsi

KADER VE KAZA İNANCI

Kader

Kelime anlamı olarak kader, bir şeye gücü yetmek, biçimlendirmek, planlamak, ölçü ile yapmak, kıymetini bilmek gibi anlamlara gelir.

Terim anlamı olarak ise kader, Allah'ın (c.c.) sonsuz ilmi ve kudretiyle, evrende olmuş ve olacak olan her şeyi takdir etmesidir.

Örnek vermek gerekirse suyun 100 °C'de kaynaması kadedir.

İlgili Ayet

“O, karanlığı yarıp sabahı çıkardır. Geceyi dinlenme zamanı, Güneş'i ve Ay'ı da ince bir hesap ölçüsü kıldı. Bütün bunlar mutlak güç sahibinin, hakkıyla bilen takdiridir (ölçüp biçmesidir).”

(En'am suresi, 96. ayet)

Kaza

Kelime olarak kaza, hükmetmek, emretmek, yaratmak ve gerçekleştirmek anlamlarına gelir.

Terim anlamı olarak ise, ezelde bilinen ve takdir edilen şeyin, zamanı ve yeri geldiğinde Allah (c.c.) tarafından yaratılmasıdır.

Örnek vermek gerekirse sıcaklığı 100 °C'ye ulaşan suyun kaynaması kazadır.

İlgili Ayet

“Böylece onları, iki günde (iki evrede) yedi gök olarak yarattı ve göğe kendi işini bildirdi. En yakın göğü kandillerle süsledik ve onu kurduk. İşte bu, mutlak güç sahibi ve hakkıyla bilen Allah'ın (c.c.) takdiridir. (Fusilet suresi, 12. ayet)

BİLGİ NOJU

Kader ve kazaya iman; Allah'ın (c.c.) sonsuz kudret sahibi olduğunu, her şeyi kapsayan bir iradesi bulunduğunu ve O'nun kudretinin bütün varlıklardan üstün olduğunu kabul etmektir. Bu yönüyle kader ve kazaya iman, Allah'a (c.c.) iman etmenin doğal neticesidir ve İslam dininin inanç esaslarındandır.

BİLGİ NOJU

Kader ile ilgili Yüce Allah'ın (c.c.) sıfatları:

İlim: Allah'ın gerek duyular alemi gerekse duyu ötesine ait bütün nesne ve olayları bilişidir.

İrade: Allah'ın (c.c.) dilemesi ve dilediğini dilediği şekilde yapmasıdır.

Kudret: Allah'ın (c.c.) her şeye gücünün yetmesidir.

1. “Gökleri yedi kat yaratan O’dur. Rahman’ın yaratmasında bir düzensizlik göremezsin. Gözünü çevir de bak bir bozukluk görüyor musun?”

(Mülk suresi, 3. ayet)

Bu ayetten aşağıdaki yargılardan hangisi çıkarılamaz?

- A) Her şeyi yaratan Allah’tır (c.c.).
B) Gökyüzü katmanlar hâlinde yaratılmıştır.
C) İnsanların yapıp ettikleri dünyayı bozmaktadır.
D) Kâinatın dengesi mükemmeldir.

2. ❖ “Bir şeyi(n olmasını) dilediği zaman, O’nun emri, ona sadece “Ol!” demektir, (o da) hemen olur.”

(Yasin suresi, 82. ayet)

- ❖ “...Şüphesiz ki Allah, ne dilerse hükmeder.”

(Mâide suresi, 1. ayet)

- ❖ “Rabb’in ise dilediğini (dilediği gibi) yaratır ve seçer. Onların (o kulların, bu yaratılıştaki) seçme hakkı yoktur. Allah (onların) ortak koşmakta oldukları şeylerden pek münezze ve pek yücedir.”

(Kasas suresi, 68. ayet)

Bu ayetlerin altı çizili bölümlerinde aşağıdaki kavramlardan hangisine vurgu yapılmıştır?

- A) Kaza
B) Hayat
C) Cüz-i irade
D) İlim

3. I. Dünya’nın Güneş etrafında dönmesi
II. Gece ile gündüzün birbiri ardınca gelmesi
III. Mevsimlerin birbirini takip etmesi

Yukarıda verilenlerden hangileri kader kapsamında değerlendirilebilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

4. Ölçme, takdir edip tayin etme gibi anlamlara gelmekle birlikte kavram olarak da Allah’ın (c.c.) bütün nesne ve olayları ezeli ilmiyle bilip belirlemesi anlamına gelmektedir.

Bu cümlede tanımı verilen kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kader
B) Kaza
C) Sünnetullah
D) Tevekkül

5. Varlık ve oluşta her boyutta ve her seviyede ölçü ve ahengi, dengeleri bozan tek varlık insandır. Everest Dağı’nın tepesine tırmanan dağcıların, o tepeyi bile çöp yığına döndürmeleri dünya basınında hayretler yaratan bir haber olmuştu. Kanada hükümeti, yıllardır sürdürdüğü fok balığı avlama yasağını 2007 yılında kaldırdığında birkaç ay içinde telef edilen fok balığı sayısı 275 bine ulaştı. Ne için öldürüldü bu hayvanlar? Derilerinden kürk yapılsın diye. Nasıl öldürüldüler? Sopalarla. Ve kürklerin kalitesi bozulmasın diye bu masum hayvanların derileri daha canları çıkmadan yüzüldü. İnsan, işte bu. Bütün kutsal metinlerin insana verdikleri öğütlerin en önemlilerinden biri ölçü ve dengeye saygılı olmak, onu korumaktır. İnsanın bu ölçü, ahenk ve denge bozma karakterinin ortaya çıkardığı iki olumsuzluk vardır ki Kur’an’ın temel kavramlarından ikisi hâlinde önümüze konulmuştur. Birincisi fesat, ikincisi zulümdür.

Bu metinden aşağıdaki yargılardan hangisi çıkarılamaz?

- A) Kutsal metinlerde ölçü ve dengeyi korumaya dair mesajlar verilmiştir.
B) Kanada hükümeti, fok balıklarının avlanma yasağını içeren tedbiri kaldırmıştır.
C) İnsanlar kendilerinin ve hayvanların dengesini bozacak davranışlarda bulunmuşlardır.
D) Yeryüzündeki dengenin bozulmasında en önemli unsur hayvanlardır.

6. I. Kader: Allah'ın (c.c.) sonsuz ilmi ve kudretiyle, evrende olmuş ve olacak olan her şeyi takdir etmesidir.
II. Kaza: Ezelde bilinen ve takdir edilen şeyin, zamanı ve yeri geldiğinde Allah (c.c.) tarafından yaratılması demektir.
III. Kudret: Allah'ın (c.c.) her şeye gücünün yetememesi, dilediğini dilediği zamanda var veya yok edemesidir.

Yukarıda numaralanmış terimlerin hangilerinin tanımı doğru verilmiştir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız III   C) I ve II   D) II ve III

7. Yaratan'ın tek bir "Ol!" demesi tüm bu evreni, kâinatı, galaksileri, yıldızları, güneş sistemlerini ve gezegenleri oldurmaya yetmiştir. Ama hepimizin bildiği gibi Yaratan'ın "Ol!" kelimesi her şeyin bir anda tezahür etmesini değil, bu süreç içerisinde adım adım kanunlara bağlı olarak yaratılmasını, oluşturulmasını ifade eder. Bu yönden Yaradan, her şeyi bir ölçü ve sisteme göre yaratıma koymuştur.

Buna göre aşağıda verilen ayetlerden hangisi bu metnin konusuyla örtüşmez?

- A) "Kim iyi bir iş yaparsa kendine, kim de kötü bir iş yaparsa aleyhinedir. Rabb'in kullarına zulmedici değildir." (Fussilet suresi, 46. ayet)
B) "Gerçek şu ki biz her şeyi şaşmaz bir düzen içinde yarattık, her şey zamanı gelince gerçekleşir." (Kamer suresi, 49. ayet)
C) "Yedi kat gökleri uyum içinde yaratan O'dur. Sen Rahman olan Allah'ın yaratmasında bir uyumsuzluk, bir dengesizlik göremezsin. Tekrar bak, onda bir çatlak, bir düzensizlik görebilecek misin?" (Mülk suresi, 3. ayet)
D) "Onlar, üstlerindeki göğü nasıl yapmışız ve süslemişiz, bakmazlar mı? Onda hiçbir çatlak yoktur." (Kaf suresi, 6. ayet)

8. Avlanma çağına gelmemiş balıkların avlanması
Yeraltı sularının bilinçsiz kullanılması
Covid-19 salgınında maske kullanılmadan sokağa çıkılması
Küresel ısınma ve kuraklığın olması

Bu durumların meydana gelmesi aşağıda verilen ayetlerin hangisinin dikkate alınmadığını gösterir?

- A) "İnsan için kendi çalışmasından başka bir şey yoktur." (Necm suresi, 39. ayet)
B) "Hakkında bilgi sahibi olmadığın şeyin ardına düşme..." (İsrâ suresi, 36. ayet)
C) "Göğü Allah yükseltti ve mizanı (dengeyi) O koydu. Sakın dengeyi bozmayın." (Rahmân suresi, 7 ve 8. ayetler)
D) "Herkesin kazandığı iyilik kendi yararına, kötülük de kendi zararınadır" (Bakara suresi, 286. ayet)

9. Evrende bir düzen ve uyum vardır. Bilim dünyası bugün evrendeki bu düzen ve tasarımı “insani ilke” (anthropic principle) kavramlarıyla ortaya koymaktadır. İnsani ilkeye göre evren amaçsız bir şekilde tesadüfen oluşamayacak kadar mükemmel özelliklere sahiptir. Günümüzde yapılan pek çok bilimsel inceleme, evrendeki düzen ve tasarımı ortaya koymaktadır.

Aşağıda verilen ayetlerden hangisi bu metnin konusuna uygun düşmez?

- A) “O yaratıp şekillendiren, ahenk veren ve düzene koyandır. O, her şeyi bir ölçüyle yapıp yönlendiren- dir.” (Ala suresi, 2 - 3. ayetler)
- B) “Her milletin bir eceli vardır. Onların eceli geldiği zaman ne bir an geri kalabilirler ne de öne geçebi- lirler...” (Araf suresi, 34. ayet)
- C) “O yedi göğü tabaka tabaka yaratandır. Rahman’ın yaratışında hiçbir uyumsuzluk göremezsin. Bir kere daha bak! Hiçbir çatlak (ve düzensizlik) görüyor musun?” (Mülk suresi, 3. ayet)
- D) “Eğer yerde ve gökte Allah’tan başka ilahlar olsaydı kesinlikle yerin ve göğün düzeni bozulurdu...” (Enbiya suresi, 22. ayet)

10. “O, gökten su indirendir. İşte biz onunla her türlü bitkiyi çıkarıp onlardan yeşillik meydana getirir ve o yeşil bitkilerden, üst üste binmiş taneler, hurma ağacının tomurcuğunda da aşağıya sarkmış salkımlar üzüm bahçeleri, zeytin ve nar çıkarırız. (Her biri) birbirine benzer ve (her biri) birbirinden farklı. Bunların meyvesine, bir meyve verdiği zaman, bir de olgunlaştığı zaman bakın. Şüphesiz bunda inanan bir topluluk için (Allah’ın varlığını gösteren) ibretler vardır.” (En’am suresi, 99. ayet)

Bu ayette verilmek istenen mesaj aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Allah (c.c.) bütün evreni sadece insan için yaratmıştır.
- B) Toplumsal bilinç oluşturulmalıdır.
- C) Allah (c.c.) her şeyi bir ölçüye göre yaratmıştır.
- D) Evrendeki her şey tesadüfen oluşmuştur.

KADER VE EVRENDEKİ YASALAR

FİZİKSEL YASALAR

Madde ve enerjiyi konu edinen yasalardır. Maddenin oluşumu, yapısı, hareketi ve maddeler arası ilişkilerle ilgili yasalardır. Allah'ın (c.c.) koymuş olduğu bu yasa evrensel olup deney, gözlem ve araştırmalar insanlar tarafından tespit edilir.

Fiziksel Yasalara Örnekler

- Doğa olaylarının (yağmur, kar vs.) oluşması
- Yer çekimi kanunu
- Suyun kaldırma kuvveti
- Mevsimlerin oluşması
- Gece ile gündüzün oluşması
- Gezegenlerin birbirine olan uzaklıkları

BİYOLOJİK YASALAR

Canlıların doğması, gelişmesi ve üremesi gibi olaylar biyolojik yasalar kapsamında değerlendirilir. Allah (c.c.) canlıları, varlıklarını sürdürecekt özelliklerle donatmıştır.

Biyolojik Yasalara Örnekler

- Balıkların suda solunum yapabilmesi için solungaçlı olarak yaratılması
- Kuşların uçabilmek için kanatlı yaratılması
- Canlıların içerisinde buldukları iklimsel ve coğrafi koşullara göre yaratılması, örneğin, kutup ayısı ve çöl aslanı

TOPLUMSAL YASALAR

Toplumun sağlıklı bir şekilde varlığını sürdürebilmesi için uyması gereken yasalara toplumsal yasalar denir. Sevgi, kardeşlik, doğruluk, adalet, kul hakkı gibi ilkeler toplumsal yasaların temelini oluşturur.

Toplumsal Yasalara Örnekler

- Adaletin olmadığı yerde toplumsal huzurun kaybolması
- Sevgisiz büyüyen insanların nefrete ve öfkeye daha yatkın olması
- Gelir dağılımının eşit olduğu yerlerde yoksulluk oranının azalması

1. “Biz, rüzgârları aşılıyıcı olarak gönderdik ve gökten bir su indirdik de onunla su ihtiyacınızı karşıladık. (Biz bunları yapmasaydık) siz onu (yeterli) suyu depolayamazdınız.”

(Hicr suresi, 22. ayet)

“Denizde yüksek dağlar gibi seyretmekte olan gemiler O’nun varlığının delillerindedir.”

(Şura suresi, 32. ayet)

Bu ayetler;

- I. Fiziksel,
II. Toplumsal,
III. Biyolojik

yasalarından hangileriyle ilgilidir?

- A) Yalnız III   B) I ve II
C) I ve III   D) I, II ve III

2. Öğretmen, araştırma ödevi verdiği Ahmet’e tahtaya çıkıp sunumunu yapmasını istemiştir. Ahmet arkadaşlarına araştırma ödevi olan yunus balıklarının özelliklerini heyecanlı bir şekilde anlatmaya başlamıştır. “Yunus balıkları çok tatlı ve bir o kadar da zekidirler. İnsanlar tarafından çok sevilen deniz memelileridirler. Balinalarla aynı aileden gelmektedirler. Daha çok tropik ve ılıman kesimlerde kıyıya yakın ve alçak denizlerde bulunmalarına rağmen tüm dünyada görülmektedirler. Toplam 43 farklı türü olan yunusların 38 türü denizde yaşar. Buna ek olarak beş farklı yunus türü ise nehirlerde yaşamaktadır.” şeklinde (diyerek) anlatımını tamamladı.

Bu parça evrensel yasalardan hangisi ile ilişkilendirilebilir?

- A) Fiziksel yasalar
B) Biyolojik yasalar
C) Psikolojik yasalar
D) Toplumsal yasalar

3. Allah’ın (c.c.) evrene koyduğu temel ilkelere “evrensel yasalar” denir. Bunlar; fiziksel, biyolojik ve toplumsal yasalar olarak üçe ayrılır.

Buna göre aşağıdaki örneklerden hangisi farklı bir yasaya işaret etmektedir?

- A) Covid-19 salgınının, küresel tedarik zincirini zayıflatması nedeniyle kargo gemilerinin ülkeler arası gıda transferi yapmaması ve bunun sonucunda gıda fiyatlarının artması
B) Covid-19 salgını nedeniyle dünya üzerinde 463 milyon çocuğun eğitimden mahrum kalması
C) Covid-19’a yakalanan bireylerde görülen ciddi semptomlar arasında solunum güçlüğü ve nefes darlığının olması
D) Salgın hastalık döneminde sokağa çıkma yasağı ve karantina gibi önlemlerin alınmasının en başta güvencesiz ekonomik koşullarda yaşayan kişileri ve korunmaya muhtaç bireyleri etkilemesi

4. Son günlerde yaşanan acı hadiseler bizleri haliyle üzmüştü. Sel, heyelan ve deprem riski bulunan bölgelerde tabiatın dengelerine, bölgenin gerçeklerine uygun, doğru ve sağlam adımlar atılmıyordu. Yangınlara sebebiyet verecek ihmalden ve sorumsuz davranışlardan uzak durulmalıydı. Hiçbir telkinin fayda etmediği insanoğlu her seferinde geleceğinin nasıl daha karanlık hale geleceği ile ilgili sanki yarış halindeydi. Doğanın dengesini bozmak ve telafisi mümkün olmayan hatalar yapmak gelecek adına malesef umutlarımızı tüketti.

Bu metinden aşağıdakilerin hangisine ulaşılabılır?

- A) Toplumsal yasalara uymak huzur ve güven ortamı sağlamıştır.
B) Biyolojik yasalar doğanın dengesini sağlamıştır.
C) Fiziksel yasalara uygun tedbirler alınmıştır.
D) Kimyasal yasalara aykırı hareket etmek sel, heyelan ve depremi tetiklemiştir.

5. ❖ “Sizden önceki milletlerin başından nice olaylar gelip geçmiştir. Yeryüzünde gezin dolaşın da yalancılardan sonunun nasıl olduğuna bir bakın.” (Âl-i İmran suresi, 137. ayet)
- ❖ “Onlar yeryüzünde gezip kendilerinden öncekilerin sonunun nasıl olduğuna bakmazlar mı?...” (Fâtır suresi, 44. ayet)

Bu ayetler aşağıdaki yasalardan hangisine vurgu yapılmaktadır?

- A) Kimyasal yasa   B) Biyolojik yasa   C) Toplumsal yasa   D) Fiziksel yasa

6. Aşağıdaki tabloda yasa tanımı ve örnekleri verilmiştir.

Tanım	Örnek
<ul style="list-style-type: none"> Sosyal bilimlerin alanıdır. İnsanlar tarafından oluşturulur. Sebeplerle sonuç ilişkisine bağlıdır. 	<ul style="list-style-type: none"> Gelir dağılımının adil olmadığı toplumlarda toplumsal barışın bozulması Denizlerdeki kirliliğin balıkların yaşamına olumsuz etki etmesi Ekonomik ve siyasi gelişmeyi sağlamak için eğitime önem verilmesi Covid-19 salgını nedeniyle insanların sosyal ve ekonomik sorunlar yaşaması

Bu tabloda verilen örneklerden kaç tanesi tanıma uygundur?

- A) 1   B) 2   C) 3   D) 4

7.

I.	“Onun varlığının delillerinden biri de denizde dağlar gibi yüzen gemilerdir.” (Şura suresi, 32. ayet)	Fiziksel yasa
II.	“O, insanı alaktan (embriyodan) yarattı.” (Alak suresi, 2. ayet)	Toplumsal yasa
III.	“Gece ve gündüzü birbiri ardınca getiren Allah'tır.” (Furkan suresi, 62. ayet)	Fiziksel yasa
IV.	“Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar olan ateşten koruyun.” (Tahrim suresi, 6. ayet)	Biyolojik yasa

Bu tabloda verilen örnek ve yasa eşleştirmesinin doğru olması için aşağıdakilerden hangileri yer değiştirmelidir?

- A) I ve IV   B) II ve IV   C) II ve III   D) I ve II

8. İnsanlık dramı olarak görülen Hocalı katliamının gerçekleşmesinin üzerinden yıllar geçti fakat unutulmadı. Hocalı Katliamı, Karabağ Savaşı sırasında 26 Şubat 1992 tarihinde Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Dağlık Karabağ bölgesindeki Hocalı kasabasında yaşanan ve Azeri sivillerin Ermenistan'a bağlı kuvvetler tarafından toplu şekilde öldürülmesi olayıdır. İnsanlık tarihine kara bir leke olarak yazılan bu katliam hiçbir zaman unutulmayacak ve unutturulmayacaktır.

Bu tarihi olay evrensel yasalardan hangisine örnek oluşturur?

- A) Biyolojik yasalar   B) Toplumsal yasalar
C) Fiziksel yasalar   D) Psikolojik yasalar

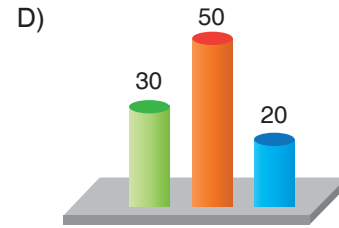
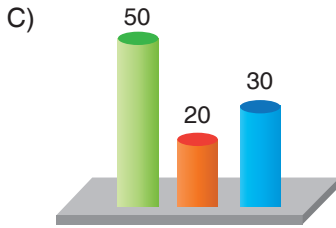
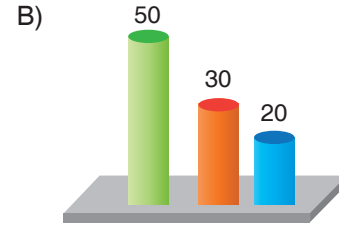
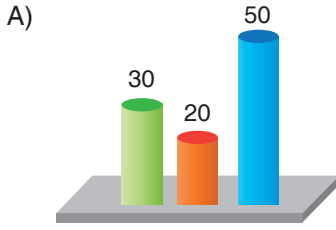
9.

I. kategori (30 kişi)	II. kategori (50 kişi)	III. kategori (20 kişi)
“Allah her canlıyı sudan yarattı. İşte bunlardan kimi karnı üstünde sürünür kimi de iki ayağı üstünde yürür. Allah dilediğini yaratır.” (Nur suresi, 45. ayet)	“Öyle bir fitnedan sakının ki aranızdan yalnızca haksızlık edenlere erişmekle kalmaz (hepinize erişir).” (Enfal suresi, 25. ayet)	“Gökleri yedi kat üzerine yaratan O’dur. Rahman’ın yaratmasında bir düzensizlik bulamazsın. Gözünü bir çevir bak, bir çatlak görebilir misin?” (Mülk suresi, 3. ayet)

Bu tabloda kategoriler ve evrensel yasalarla ilgili ayetler sınıflandırılmış; 100 kişilik bir sınavda bu yasalara doğru cevaplar veren öğrenci sayıları belirtilmiştir.

Buna göre tablodaki verilere en uygun grafik aşağıdakilerden hangisidir?

(Yeşil sütun: Biyolojik yasa - Turuncu sütun: Toplumsal yasa - Mavi sütun: Fiziksel yasa)

İNSANIN İRADESİ VE KADER

İrade kelime anlamı olarak seçme, tercih etme, isteme, dileme, arzu etme, meyletme, karar verme demektir. İrade, akıl ile birlikte insana verilen en büyük nimetlerin başında gelir.

İrade, tercihte bulunmak için gerekli güç ve yeteneğe sahip olmayı ifade etmesi bakımından külli ve cüzi irade olmak üzere ikiye ayrılır.

KÜLLİ İRADE

Allah'ın (c.c.) iradesi, ilahi irade demektir. Her şeye hâkim olan, her şeyi içine alan iradedir.

Allah'ın (c.c.) istediğini istediği gibi dilemesi ve seçmesi anlamında Allah'ın (c.c.) mutlak ve sınırsız iradesi anlamında kullanılır.

Külli İrade ile İlgili Örnekler

- Kişinin kimin çocuğu olacağı
- Fiziksel özellikleri
- Doğmuş olunan coğrafya

CÜZİ İRADE

İnsana Allah (c.c.) tarafından verilen özgürlük, dileme, tercih etme kabiliyetinin verilmesi, insanın da bu kabiliyetlere yönelik hareket etmesidir.

Cüzi İrade ile İlgili Örnekler

- Kişinin nerede çalışacağına karar vermesi
- Kişinin psikolojik anlamda kendini geliştirmesi
- Kişinin hangi işi yapacağına karar vermesi

1. “Kader; yolun tamamını değil sadece yol ayrımlarını verir. Güzergah bellidir. Ama tüm dönemeç ve sapaklar yolcuya aittir. Öyleyse, ne hayatın hakimisin, ne de hayat karşısında çaresiz.” (Şems-i Tebrizi)

Şems-i Tebrizi bu sözüyle aşağıdaki davranışlardan hangisini eleştirmiştir?

- A) Tüm olumsuzluklara rağmen çalışmaktan vazgeçmemek.
B) Kişinin rızıkı kendine gelecektir deyip çalışmamak.
C) Rızıkını elde edebilmek için haram yollara başvurmak.
D) Takdire yazılanın tedbirle bozulmayacağı düşüncesiyle hareket etmek.

2.

İnsanın yaşadığı ortamda kendisine ve çevresine karşı sorumlulukları vardır. Kur'an-ı Kerim, “Yerin ve göğün taşımaktan çekindiği emaneti, insanın yüklendiğini hatırlatmaktadır.” (Ahzab suresi, 72 ve 73. ayetler) Bu husus, varlıklar arasında sadece insanın ehliyet sahibi olduğuna ve sorumluluk taşıdığına işaret etmektedir. Dinî terminolojide (dinî sözlük) buna “mükellefiyet” denir. O hâlde mükellef (sorumlu) kişi; söz ve davranışlarına dinî ve hukuki sonuçlar bağlanan, akli yeterlilikleri yerinde olup ergenlik çağına ermiş kimse demektir. Bu özelliğe sahip kişilerin muhatap kabul edilmelerinin nedeni ise akıl denilen anlama, düşünme ve ona göre davranma kabiliyetine sahip olmalarıdır. O hâlde sorumluluk taşıma konumunda ve kıvamında olanların; bu yükümlülüklerini, bireysel ve toplumsal olmak üzere iki kısımda değerlendirmeleri gerekir. İnsan kendi seçimi ile yaptığı işlerden sorumlu tutulur. Kendisi seçim yapamayan insan (küçük çocuk, akıl hastaları vb.) sorumlu tutulmaz. Ancak insan gücünün yettiği şeylerden sorumludur.

Buna göre aşağıdaki ayetlerden hangisi metinle ilişkilendirilebilir?

- A) “Hakkında bilgin bulunmayan şeyin ardına düşme. Çünkü kulak, göz ve gönül; bunların hepsi ondan sorumludur.” (Enbiya suresi, 23. ayet)
B) “Vicdanlarının sesini dinlediklerinde aralarında: ‘Asıl zalim olan İbrahim değil, bu aciz putlara tapan biziz!’ diye itirafta bulundular.” (Enbiya suresi, 64. ayet)
C) “...Allah için şahitlik yaparak adaleti titizlikle ayakta tutan kimseler olun...” (Nisa suresi, 135. ayet)
D) “Biz bir ayetin hükmünü yürürlükten kaldırır veya onu unutturursak, mutlaka daha iyisini veya benzerini getiririz. Bilmez misin ki Allah her şeye kadirdir.” (Bakara suresi, 286. ayet)

3.

İnsanın iradesi sorunu hakkındaki araştırma tarihi, insanlık tarihi kadar eskidir denilebilir. İnsan dış etkilerin örneğın sosyal çevrenin, yıldızların, doğaüstü kuvvetlerin, geleceğini belirlemek konusunda etkili olup olmadığını çok eskiden beri kendi kendine sormuştur. Doğal olarak böyle bir soru, insanın kendi kaderini belirleme konusunda serbest olup olmadığı sorusunu da hatıra getirmiştir. Bu soruya verilecek cevabın ne olacağı konusunda; filozoflar, teologlar, psikologlar farklı görüşler savunmuşlardır. Bu konuda geniş ve derin fikir ayrılıklarının bulunmasını bir bakıma olağan saymak gerekir. Çünkü insan iradesinin kendi elinde olup olmadığı sorusuna verilecek cevap insanın kendi orijini, doğası hakkındaki kanaatine göre değiştiği gibi insanın Tanrı, dış dünya ve doğa hakkındaki fikrine göre de değişik bir özellik kazanır. İnsanlar akıl ve irade özellikleriyle donatılmış varlıklardır. İnsanın hayatında özgür iradesiyle seçebildiği durumlar olduğu gibi seçemediği durumlar da mevcuttur. Allah (c.c.), insanları özgür iradeleriyle seçtikleri şeylerden sorumlu tutarken seçemediklerinden sorumlu tutmamıştır. Bu yüzden insan, iradesini aşan durumlarda Allah'a (c.c.), yönelir, O'ndan yardım ister ve O'na sığınır.

Bu metinde aşağıdaki kavramlardan hangisine vurgu yapılmıştır?

- A) Kader ve rızık
B) Kader ve ömür
C) İnsanın iradesi ve kader
D) Kader ve evrendeki düzen

4.

Allah'a (c.c.) karşı sorumluluklarımızın yanında, kendimize ve diğer varlıklara karşı da sorumluluklarımız bulunmaktadır. Kur'an-ı Kerim ve hadis-i şeriflerde, insanın bu sorumluluklarına çeşitli vesilelerle işaret edilmektedir.

Buna göre aşağıdaki seçeneklerden hangisi metne uygun bir ayet veya hadis-i şeriftir?

- A) "Hepiniz çobansınız ve sorumlusunuz. İmam (Yönetici) çobandır ve sorumludur. Erkek çobandır ve ailesinden sorumludur. Kadın çobandır ve eşinin evinden sorumludur. (Hadis-i Şerif)
- B) "Gökleri ve yeri yaratan, melekleri ikişer üçer ve dörder kanatlı elçiler yapan Allah'a hamdolsun. O, yaratmada dilediği artırmayı yapar. Şüphesiz Allah her şeye gücü yetendir." (Fâtır sûresi, 1. ayet)
- C) "Rabbin, sadece kendisine kulluk etmenizi ve anne babanıza iyi davranmanızı emretti. Onlardan biri veya ikisi senin yanında yaşlanırsa onlara öf bile deme! Onları azarlama! İkisine de gönül alıcı güzel sözler söyle." (İsrâ suresi, 23. ayet)
- D) "Muhakkak ki Allah adaleti, ihsanı, akrabaya karşı cömert olmayı emreder; hayasızlığı, kötülüğü ve zorbalığı yasaklar. İşte Allah, aklınızı başınıza almanız diye size böyle öğüt veriyor." (Nahl suresi, 90. ayet)

5. “Görmez misin ki Allah bulutları yürütür, sonra onları birleştirir, sonra onları üst üste binip yoğunlaşmış küme hâline getirir. Bu sırada bulut aralıklarından çıkan şimşeği görürsün, gökten, oradaki bulut dağlarından dolu yağdırır da bunu dilediğine isabet ettirir, dilediğinden de onu uzaklaştırır, bu arada şimşeğin parıltısı neredeyse gözleri kör edecek.” (Nur suresi, 43. ayet)
- “O, Rabb’iniz, sizin için yeryüzünü bir döşek, gökyüzünü de bina yaptı. Gökten yağmur indirip onunla size rızık olarak çeşitli meyveler, ürünler çıkardı. O hâlde, siz de gerçeği bile bile Allah’a ortak koşmayın.” (Bakara suresi, 22. ayet)

Bu ayetlerden aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Doğa olaylarının Allah’ın (c.c.) takdiri ile gerçekleştiği
- B) Şirkten uzak durmak gerektiği
- C) Kâinatın kaynağının yağmur olduğu
- D) Allah’ın (c.c.) insanları rızıklandığı

6. “Şüphesiz biz ona doğru yolu gösterdik. İster şükretsin ister nankör olsun.” (İnsan suresi, 3. ayet)
- Verilen ayette vurgulanmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?**
- A) İnsanların özgür iradesi
  - B) Yaratılışın amacı
  - C) Kaza ve kaderin anlamı
  - D) Toplumsal yasalar

KADER İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

BAŞARI

Kişinin çalışması, çabalaması her türlü gayreti göstermesidir.

SAĞLIK

Allah'ın (c.c.) insana bahsettiği nimetlerin başıdır.

ÖMÜR

İnsanın ve diğer canlıların doğumdan ölüme kadar geçen zaman dilimidir.

KADER

Allah'ın (c.c.) geçmişi ve geleceği kuşatan bilgisi ile her şeyi önceden bilip takip etmesidir.

HASTALIK

İnsanın sağlığının bozulmasıdır.

TEVEKKÜL

İnsanın üzerine düşeni yapıp Allah'a güvenmesidir.

RIZIK

Allah'ın (c.c.) yararlanmaları için canlıların hizmetine sunduğu her şeydir.

ECEL

Varlıklar için belirlenmiş varoluş süresidir.

1. İnsan kaderi bahane ederek, kendini sorumluluktan kurtaramaz. Bir insan, "Allah böyle yazmış, alın yazım buymuş, bu şekilde takdir etmiş, ben ne yapayım?" diyerek günah işlemeyeceği gibi, günah işledikten sonra da kendisini suçsuz gösteremez, kaderi mazeret olarak ileri süremez. Ayrıca, "Nasıl olsa kaderde her şey belirlenmiştir" düşüncesiyle insanın azmi, gayreti, çalışıp çabalamayı terk etmesi İslâm'ın kader anlayışıyla bağdaşmayan yanlış bir düşüncedir.

Bu metinde aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Allah (c.c.) böyle yazmış, alın yazım buymuş şeklinde tavır takınılacağı
B) Kaderde her şeyin belirlendiğini insanın azim ve gayretinin işe yaramayacağı
C) İnsanın kaderi bahane edip kendini sorumluluktan kurtaramayacağı
D) Yanlış kader anlayışının İslam diniyle bağdaşmayacağı

2. **Mert'in, matematik sınavından düşük not aldığını öğrenen annesine** "Alnıma böyle yazılmış, kaderimde varmış, ne yapabilirim?" **diyerek açıklama yapması üzerine annesinin aşağıdaki yanıtlardan hangisini söylemesi daha doğru olur?**

- A) Bu senin kaderin değil, eğer çalışsaydın başarılı olurdu.
B) Bu bizim elimizde olmayan bir durum değil, Allah'a (c.c.) dua etseydin başarılı olabilirdin.
C) Haklısın yavrucuğum, elimizde olmayan konularda kendimizi üzmemeliyiz.
D) Allah'ın (c.c.) belirlediği bazı kurallar dâhilinde irademiz özgürdür, Allah'a (c.c.) teslim olmalıydın.

3. "Peygamber Efendimiz (s.a.v.) Muaz bin Cebel ile tokalaştıktan sonra buyurdu ki: Ya Muaz! Ellerin nasırlanmış. Evet ya Resulallah! Elimde kazma toprakla meşgul oluyor ve bu sayede çoluk çocuğumun nafakasını kazanıyorum. Peygamber Efendimiz, Hz. Muaz'ı öpüp buyurdu ki: Bu eli cehennem yakmaz!"

Bu metin,

- I. Emek,
II. Rızık,
III. Tevekkül,
IV. İrade

kavramlarından hangileriyle doğrudan ilişkilendirilebilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV

4.

Kader inancı her müminin iyi bir şekilde kavraması gereken bir inançtır. Kadercilik anlayışında insanlar ne yaparsa yapsınlar kendi iradeleriyle değil, Allah'ın (c.c.) zorlamasıyla yaparlar. Halbuki böyle bir durum söz konusu olsaydı Allah (c.c.) insanları sorumlu tutarmıydı? Dinimizdeki kader inancının yanlış anlaşılmasından dolayı tarihin belli dönemlerinde bazı toplumlarda yoğun bir kadercilik anlayışı hâkim olmuştur. Halkımızın günlük yaşamında kullandığı deyimler, bu gerçeği açıkça ortaya koymaktadır. Mesela "kader mahkumu", "kader kurbanı" gibi deyimler kaderciliğin yanlış anlaşılmasından ötürü ortaya çıkmıştır. Kadercilik anlayışı bir anlamda kişide, sorumluluklarının ortadan kalktığı algısını yaratır. Kişi, "Ne yaparsam yapayım zaten bana Allah (c.c.) yaptırıyor." diyerek türlü türlü kötülükler yapabilir. Yaptığı kötülükleri de Allah'a (c.c.) yükleyebilir. Bu bakımdan kadercilik anlayışı - - - -

Bu metinde boş bırakılan yere aşağıdaki yargılardan hangisi getirilmelidir?

- A) insanların, kaderin önünde kurumuş bir yaprak gibi savrulup durmalarını ifade eder.
B) insanlar için kötü sonuçlara neden olabileceğini ifade eder.
C) insanlar için güzel sonuçlara sebep olabileceğini ifade eder.
D) insanların, kader anlayışını reddettiğini ifade eder.